

А
Валкански, учителъ въ
Варнен. гурев. Навн. издани „Морел-Луиза“

5772

ХРИСТО БОТІОВЪ

2. Варна, 8/III/1907 2.

СЪЧИНЕНИЯ

Какой свѣтильникъ разума погасъ —
Какое сердце биться перестало! . . .

Н. А. Некрасовъ.

НОВА И ПЪЛНА РЕДАКЦИЯ ОТЪ
† ИВАНКА ХР. БОТІОВА-ХРИСТОВА
И ИВ. Г. КЛИНЧАРОВЪ

СЪ ПИСМОТО НА БОТІОВЪ ДО ЖЕНА МУ ВЕНЕТА,
БИОГРАФИЧЕСКИ ЧЕРТИЦИ ЗА † ИВАНКА ХР. БОТІОВА,
3 ПОРТРЕТИ, 3 КАРИКАТУРИ ИЗЪ В. БУДИЛНИКЪ,
280 ОБЯСНИТЕЛНИ БЪЛЪЖКИ КЪМЪ ТЕКСТА,
ЕДИНЪ КАЛЕНДАРЪ ЗА 1875. И ДР.

СОФИЯ
ДЪРЖАВНА ПЕЧАТНИЦА
1907

А

===== Всички права запазени. =====

Прѣдговоръ.

Тѣкмо прѣди осемнадесетъ години, покойниятъ З. Стояновъ даде първа редакция на Ботйовитѣ съчинения. По причини лесно обясними днесъ, тая редакция неможеше да бжде нито пълна, нито въ общия си строежъ спомагаше да си създаде човѣкъ ясно прѣдставление за Ботйова като поетъ и публицистъ. «Това е всичко, което ни е останало отъ необикновенния тоя човѣкъ», пишеше З. Стояновъ къмъ прѣдговора на своята редакция, когато въ сжщность, то бѣ само една частъ отъ онова, което е написалъ Ботйовъ.

Вънъ отъ това съображение, тѣкмо сега, 30 години отъ неговата смъртъ, ние чувствуваме Ботйова като нашъ съврѣменникъ и нуждата отъ една нова и пълна редакция на неговитѣ съчинения отъ день на день расте.

Ние днесъ идемъ да отговоримъ на тая нужда; до колко сме изпълнили съвѣстно своята задача, оставяме да сждятъ други. Тукъ, обаче, дължимъ да дадемъ нѣколко пояснения.

Главната мжнотия при редактирането на Ботйовитѣ съчинения ние срѣцнахме 1. въ това, че не сички периодически издания, въ които има по нѣщо, печатано отъ нашия авторъ, могатъ да се намѣрятъ сега, и 2. — не сичко, което е писалъ поета-революционеръ носи неговия подписъ. Съ изключение на нѣколко стихотворения, останалото е

излѣзло безъ каквито и да е инициали, по които да правимъ своитѣ разгадки — затова трѣбаше да прѣпрочитаме и чоплимъ сѣка една статия и бѣлѣжка отдѣлно, за да опрѣдѣлимъ, кое принадлежи на Ботйова. И трѣба да кажемъ, че тая мжнотия, която ни носѣше най-голѣми отговорности, можахме да прѣвѣзмогнемъ. Ние имаме достатъчно точни данни за условията на нашия редакторски животъ прѣди освобождението и първото нѣщо, което ни прѣдстоеше, то бѣ да отдѣлимъ онова, което не е писано отъ Ботйова. Нашиятъ критерий, основанъ освѣнъ това и на факти, черпени непосредствено изъ живота и произведенията на поета, ни даде положителни резултати и смѣло можемъ да подържаме, че сичко помѣстено въ настоящия томъ е излѣзло изъ подъ перото на Ботйова.

За онова, което не е вмѣстено въ нашата редакция, нетрѣба много да се съжالياва. Изъ бр. 4 на в. Дума (Браила, 1871.), който не можахме да намѣримъ нийдѣ, е взето и безъ това най-важното — политическата статия «Примѣри отъ турското правосъдие», съ изключение на нѣкои маловажни бѣлѣжки, а броеве 3 и 4 на в. Будилникъ (Букурещъ 1873.) можеха да ни донесатъ, вѣроятно, нѣкои приятни за четене кжсчета; ние сме убѣдени, обаче, че и тѣ нищо смѣстено нѣмаше да допринесатъ къмъ съчиненията на Ботйова, взети изцѣло.

Съчиненията на Ботйова ние раздѣлихме на седемъ отдѣла и ги снабдихме съ 280 обяснителни бѣлѣжки. Последнитѣ смѣтнахме за една необходимостъ, защото безъ разбулване на нѣкои събития и др. т., — визирани отъ Ботйова поради тѣхната извѣстностъ за своето врѣме само мимоходомъ — днесъ мжчно биха се чели съ нужната свобода много негови статии. Колкото за разпрѣдѣлението, то ни се наложи отъ новия материалъ, който помѣстихме; нека Ботйовъ се търси не въ популяризации,

подправки и приятни биографии, но въ съвкупността на неговитѣ литературни трудове и дѣла. Послѣднитѣ сж освѣтлени чрѣзъ неговата кореспонденция, часть отъ която помѣстяме въ отдѣлъ VI, и въ онѣзи подвизи, които сж прѣдставени изъ нѣколкото документи на отдѣла VII. Стихотворенията въ настоящия томъ сж дефинитивна редакция, каквато ни едно отъ десегашнитѣ издания на Ботйовитѣ стихотворения не прѣдставлява. Въ отдѣла Бѣлѣжки читателтъ ще намѣри посочени различията, — тамъ ще види и оная небрѣжностъ, съ която сж се отнасяли нѣкои досегашни издатели, когато сж прѣпечатвали трудоветѣ на поета. Освѣнъ това, стихотворенията въ нашата редакция пазятъ и другъ редъ, затова тѣ носятъ и по-инѣква нумеровка отъ тази, която иматъ въ редакцията на З. Стояновъ и други. До Хайдутиние запазихме по необходимостъ реда, който иматъ у Ботйова въ неговата сбирка Пѣсни и стихотворения (Букурешъ 1875.), а останалитѣ, заедно съ първитѣ, дадени споредъ датата на тѣхното появяване, помагатъ сѣкиму да сжди самъ за развоя на идейното и художественото творчество на поета.

Въ отдѣлъ VII помѣстихме Политическитѣ задачи, нѣкои обявления, книжовни вѣсти и др. Освѣнъ дѣто тукъ читателтъ ще подхрани своето любопитство, но по тѣхъ може да сжди, какъвъ е билъ литературния животъ на поета още отъ 1868 г., когато е далъ първата си книжовна вѣстъ въ Дунавска Зора. Трѣба да отбѣлѣжимъ и това, че съзнателно прѣнебрѣгнахме забѣлѣжитѣ на Ботйова къмъ прѣвода на книгата Дунавскитѣ българи отъ Д. Иловайски. Наистина, тѣ сж любопитни и важни до извѣстна степенъ, но безъ значение за съчиненията на поета. Читателтъ може да ги намѣри самъ въ книгата на Иловайски, прѣведена отъ Ботйова (Букурешъ, 1875.).